

N E H É Z L e c k e

Építész: LANTAY ATTILA – KOLLER JÓZSEF ■ Szöveg: SOMOGYI KRISZTINA ■ Foto: SZENTIVÁNI JÁNOS

Keszthelyen, a Tapolca felől bejövő főútvonal mellett, a Karmelita Rendházban működik a Nagyváthy János Mezőgazdasági és Egészségügyi Szakközépiskola, amely a rend jóvoltából még vagy úgy húsz évig használhatja az épületet. Az igazgatóság és a város ennek ellenére úgy döntött, hogy új épülettel alapozza meg az iskola jövőjét. Aki arra gondolna, hogy a rendház kertjében történelmi környezetben épült meg az új iskola, az téved. A volt gyümölcsös helyén már régóta csak bodegák állnak, a kert kőfalán túl pedig panelvilág indul. Ebben a vegyes közegben nem meglepő, hogy a tervezők sem stílus értelemben, de még csak léptékben sem igyekeztek a környezethez alkalmazkodni. A két tervező kizárólag a rendház oldalsó szárnya által kijelölt hosszanti tengelyt és a telek hagyományos egységét tekintette mérvadónak.

Lantay Attila és Koller József épülete önálló és harmonikusan egységes alkotás. Ez utóbbi nem kis építészeti teljesítmény, hiszen a programban megfogalmazott igények könnyen eredményezhettek volna aránytalan épületegyüttest is. Felteszem, hogy okozott fejtörést az a tény, hogy a megrendelő egy kis méretű iskolai szárny mellé egy nagyméretű tornacsarnokot képzelt magának. A tanteremmel szemben viszont olyan kötött elvárások vannak, amelyek gyakorta ötleetlen, vak épülettömböt eredményeznek. A tervezők tehetségének hála a program kiegyensúlyozatlansága nem vezetett az épület aránytalanságához. A harmonikus összkép az egységes anyaghasználaton túl is több dolognak köszönhető. A tornaterem tömbjét a tervezők szedtetővel ritmizálták. A falakat dupla sávban rakott terméskő lábazattal vízszintes irányban nyújtották. Ahol a funkció engedte, nyílászárókkal szabdták a nagy téglafelületeket. Az épület egységét tekintve legálább ilyen fontos szerkezeti megoldás, hogy az iskola teljes belső hosszát egy hullámvonal fogja össze, amely a tornaterem kerítés felőli részénél lágyan visszafordul. Az iskola egyemeletes folyosójának és a tornacsarnok oldalarkélyének (a szabadtéri pálya lejtőjé) ivére optikailag rásegít a már említett lábazat. Ez a lágy, organikus vonaló mellékható oldja az alaprajz szigorú, lineáris szerkesztését, és puhítja a homlokzat összképet.

Kint és bent szerves kapcsolata jellemzi az épületet. Ebből a szempontból is az anyaghasználatot kell elsőként említeni. A nyerstégla és a fa az egész épület hangulatát meghatározza. (A vakolt felü-

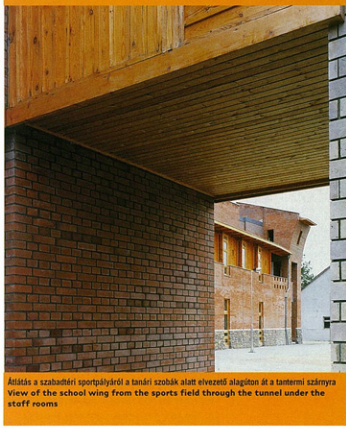
letű iskolák után jó érzés olyan anyaggal találkozni, amely az idő múlásával szépen avulhat majd.) A téglá és a fa a beltér bútorozásában is megjelenik. A fűtőtesteket felhajtható fapadok takarják, az első emeleti létra korlátja is fa. (A tanárok szerint a rácsok kijárának, a korlát veszélyes!) A természetes anyaghasználaton túl a fény szerepéről kell még szót ejtenünk.

A nyílászárók kiosztása nemcsak a homlokzat ritmusát adja meg, hanem a belső térképésben is szerepet játszik. A téglá is a fénynek köszönhetően válik meleg felületű, a fának is ez ad életet. Az épület értékeit újra végiggondolva (szigorú szerkesztés, organikus formák, természetes anyaghasználat és a fény hangsúlyos szerepe) Alvar Aalto építészete idéződik meg. Igaz, a keszthelyi épület értékeinek finom kettőségeit az magyarázza, hogy két különböző korú és szakmai indíttatású építész első közös munkája az iskola.

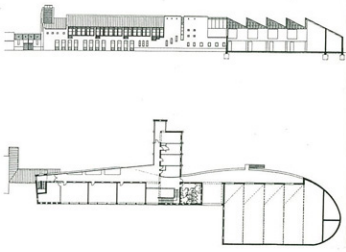
Mindent összevetve alapvetően igényes, mai szemléletű épület jött létre a karmelita kolostor mögötti eldugott telken. Az öröm azonban nem teljes. A szükséges büdzsét tekintve mintha túlzóan hangsúlyos lenne az épület déli részén lezáró torony, amely a nyitott menekülőlepcsőházat és a kissé túlbonyolított fénylevegőtetők alatt összekapcsolódó padlástérbe való feljutást szolgálja. Még inkább bosszantó, hogy a környékről bejátszó grafiti mániája miatt a torony és a tornaterem előtti erkélyrész lakat alatt elzárva, kihasználatlanul áll. Valahogy az az ember érzése, az iskola nem teljesen használja ki az épület adta lehetőségeit. Aztán az épület nagyságával kapcsolatban is kérdések merülhetnek fel. Bár az építészeti kritikának nem feladata mérlegelni a pályázati kiírás ésszerűségét, valahogy felfoghatatlan számomra, hogy a hat tantermes iskolaépület mennyiben segít majd azon a problémán, hogy idővel a rendház nem fog helyet adni a középiskolának. Talán egy kicsit több ráfordítással átfogóbb megoldás kerekedhetett volna... Talán ez a hiány az építészeket is foglalkoztatta. A tanári szárnynak helyet adó keresztfolyosó mintha egy majdani hozzáépítés lehetőségét sugalná. Mindamellett az épületegyüttes jelen formájában befejezett egészeknek tűnik. Szóval, az épület jelene örömteli, de kétségeim vannak jövőjét illetően. A kivitelezésben ott-ott tapasztalt pongyolaságok, a kolostorról való majdani leválás és a környék fiataljainak rongáló kedve nem nyugtat meg az épület sorsa felől.

A hattantermes iskolai szárny önálló építészeti egységként lépez
The school wing with six rooms is an independent architectural unit

Átlátás a szabadtéri sportpályáról a tanári szobák alatt elvezető átlátszó A tanári szárnyra
View of the school wing from the sports field through the tunnel under the staff rooms

A HARD LESSON to learn

architect: ATTILA LANTAY-JÓZSEF KOLLER ■ text: KRISZTINA SOMOGYI ■ photo: JÁNOS SZENTIVÁNI

A bejárati zónában, illetve az autaként is működő lépcsőháztól megfigyelhető a kőnek és a fának küli- és beltérben való következetes használatát. The consistent use of stone and wood on the exterior and in the interior can be observed in the entrance zone and in the staircase which also functions as a foyer

The Nagyváthy János Secondary School of Agriculture and Health Care is in the Carmelite Monastery in Keszthely on the roof from Topolca. Thanks to the Carmelites, the school can use the building for another twenty years. But the administration of the school and the mayor's office decided to guarantee a future for the school by constructing a new building. The new school, however, was not erected in the garden of the monastery. Temporary sheds stand where the orchard used to be, and a jungle of concrete high-rises has spread on the other side of the stone wall. In an eclectic environment like this, no one can blame the architects for not wanting to create a building that fits in. The two designers used only the axis provided by the side wing of the monastery and the size of the available strip of land as considerations in their calculations.

The building of Attila Lantay and József Koller is an independent and harmonious piece. It is a great achievement, as the builder's requirements could have easily resulted in a disproportionate complex. It must have been quite a challenge to attach a large gym to a rather small school wing as requested. And the fixed expectations of what a gym should be can often result in a trivial, meaningless mass.

The architects managed to create a harmonious overtone with the coherent use of materials and several additional tricks. The main block of the gym was made more dynamic with the help of a shed roof. The walls were made to seem wider with the use of a horizontal double base line built from natural stone. Where

function allowed, they inserted doors and windows into the large brick surfaces. Another important structural solution is the undulating line that runs the full length of the school and turns back smoothly at the gym. The corridor of the school and the arch of the side gallery of the gym (the grandstand of the open-air sports field) is optically supported by the natural stone base. The soft, organic lateral wing creates a loosening effect on the strictly linear ground plan and softens the overall view of this front.

The building is characterised by the organic unity between outside and inside. The use of materials is an important aspect again – bricks and wood determine the atmosphere. It is good to see a school where the walls are not plastered and may possibly look even nicer with time. Bricks and wood appear in the interior as well: heaters are tucked away under wooden benches, and the rails of the stairs are made of wood. (Teachers claim the poles are not fixed properly, therefore the railing is dangerous!) Now that we've gone over the intelligent selection of materials, we should also mention the role of light in the building: the distribution of doors and windows not only determines the 'rhythm' of the facade, but has an important role in the structure of the interior as well. The warmth of the brick surface is due to the light, and the wooden parts also come alive with light. If we summarise the values of the building – disciplined ground plan, organic forms, natural materials, and the emphasis on the role of light – we could say it evokes the style of Alvaró Siza. But the

delicately balanced two-faced style of the school in Keszthely is probably due to the fact that it is the first result of a joint effort by two architects from different generations whose ways of thinking are also different.

All in all, it can be stated that a high-quality, modern building was erected behind the Carmelite monastery. But there is a bit of sorrow in our joy. If the budget had been streamlined, why the blunt tower on the southern side? Especially if we know that the tower and the gallery of the gym is sealed off and unused, due to neighbourhood vandalism (the neighbourhood kids' graffiti habit to be precise)... One gets the feeling that part of the potential of the building is not utilised. And you may also question the size of the school, although it does not fall under the critic's authority to pass judgements on the tender specifications. When the monastery ceases to house the secondary school, I find it hard to understand how this new school with only six classrooms will solve the problem. With a more generous budget a more comprehensive solution could have been possible. The architects themselves may have had similar second thoughts: the teachers' corridor seems to offer the possibility of an extension in the future. The building as it is, however, looks like a complete whole. Its present is OK, but I have my doubts concerning the brightness of its future... You can see a few signs of careless construction work, and both future independence from the monastery and the vandalism by local kids seem to be serious risks.